

ДВУЕЗИЧНИ НАДПИСИ ОТ ПРОВИНЦИЯ ДОЛНА МИЗИЯ

Пепа Лунгарова

Abstract: Eight bilingual inscriptions – five burial and three dedicatory attest to the Romanization of the population settled between the Danube and the Balkan ranges. The burial inscriptions are found in Marcianopolis, Odessos, Novae, Butovo and Gorna Oriahovitsa while the two of dedicatory inscriptions are found in the region of Mezdra and the last one in the region of Abritus. The bilingual inscription from Novae differs from the rest in its form – epigram – the only one from the province of Lower Moesia. The order of the texts, in the two languages, preferred by the dedicators, use of the standard epigraphic rules, uncomplete translation in some of them is the indication for the degree of Romanization. The number of the bilingual inscriptions (3) from the area between rivers Osam and Yantra support the opinion that this area bears evidence for the most strongly demonstrated Romanization

Двуезичните надписи показват паралелните предпочитания на посветителите към гръцки и латински език и са особено експресивни за проследяване и анализиране на процеса на романизация в източните провинции на Рим. Епиграфската документация е относително стабилна основа за установяване и на езиковата граница в писмената употреба на двата езика. Уточняването и определянето на езиковата граница е в пряка зависимост от установяване на провинциалните граници и от процесите, възникнали в резултат от римската колонизация в територии, в които населението е било вече елинизирано или на места, в които елинизацията следва настаняването на римските легиони и гражданското население с тях.

В провинция Долна Мизия по времето на Хадриан и Антонин Пий римски заселници навлизат и във вътрешните части на провинцията, което води до разпространение на латински език не само по лимеса. За разпространението на гръцки език въздействие оказват черноморските градове, основаните от Траян Никополис ад Иструм и Марцианополис, както и светилищата на Тракийския конник, особено светилището при Глава Панега (Gerov 1980, 155–156).

Езиковата писмена граница възниква след продължителен процес и следва провинциалната граница, с изключение на Черноморското крайбрежие, където с настаняването на римските легиони гръцките градове са били включени в Мизия (*ibidem* 164). В западната част на провинцията езиковата и провинциалната граница минават южно от Монтана, северно от Враца, Мездра, южно от Состра, стигат до водната граница между Вит и Осъм, на изток. До края на II в. следват територията на основаните от Траян градове, на географска ширина 43.30 градуса, продължават в посока Добруджа, откъдето променят посоката си на североизток и достигат до териториите на Калатис и Дионисополис (*ibidem* 157–159). Латинско-гръцката езикова граница се явява по-скоро граница на писмената употреба в двата езика, отколкото на устната и затова предпочитанието към един от тях не е свидетелство, че местното население, разнообразно по своя етнически състав, е говорело двата езика, което касае и двуезичните надписи.

От провинция Долна Мизия са познати осем двуезични надписа, от които пет са надгробни и три посветителни, свидетелства за романизацията на населението в областта между Дунав и Стара планина. Хронологически те са издигнати в периода от втората половина на II в. до първата половина на III в. Два от надгробните надписи произхождат от територията на Никополис ад Иструм (IGBg. 600; Владкова, Лунгарова 1993, 97), а останалите – от Нове (ILBg. 325), Марцианополис (IGBg. II 819) и Одесос (IGBg. II 218). Два от посветителните са открити по средното течение на р. Искър, в региона на Мездра (IGBg. II. 496; 503), а третият – в региона на Абритус, близо до с. Благоево (IGBg. II 749).

Населението от *Marcianopolis* е било смесено, а романизираните гърци или тези в процес на романизация се разкриват чрез шаблонни римски имена, при които гръцкото име е запазено като *agnomen* (Геров 1952/53, 317). В надписа от *Marcianopolis* *Gaius Valerius Alexander* си издига паметник приживе. Когноменът *Alexander* сочи гръцкия произход на лицето, но именуването е римско, а гръцкият превод е непълен – липсва *DM* и *hic situs est*. Надписът е датиран във II в. (Геров 1952/53, № 694). За съжаление липсата на епиграфски данни в текста не позволява да се установи социалният статус на лицето. Епиграфският контекст от територията на *Marcianopolis* също не подсказва информация в това отношение. Шаблонните римски

имена Gaius и Valerius се откриват в много надписи от провинцията (ILBg. 25, 52, 128, 130, 226, 249, 438.5) и обикновено се носят от войници или ветерани, от което може да се предположи, че Gaius Valerius Alexander е ветеран. Подобно предположение е възможно и поради факта, че Марцианопол е основан в плодородна област, която до готските нашествия през III в. има предимно земеделски характер (Геров 1980, 93).

В надписа от Odessos Malius Secundus, beneficiarius consulbris, поставя паметник на изключителната си съпруга Antistia Firmina, живяла с него 23 години. Това се разбира от първата част на надписа, която съдържа латинския текст с необходимите формули, използвани в надгробните надписи. Имената Antistia и Malius са италиейски. Името Malia Tyche е регистрирано в надпис от Vescovio, Italia (AE 1990, № 269), а Antestia/Antestius в надписи от Испания и Италия (AE 1990, № 414, 566, 567, 569). В латинския текст два от дативните завършеци са изписани фонетично. Гръцкият текст не е превод на латинския. В него посветителят нарежда да се изпишат паричните суми, които трябва да се внесат в императорската хазна и в хазната на града, ако гробът бъде използван от друг. Гръцки текстове с подобно съдържание се откриват в други паметници от Долна Мизия: от Odessos (IGBg. I, 134, 214, 216, 303), Marcianopolis (IGBg. I, 346, 348, 349), Nicopolis ad Istrum (IGBg. 687), Tomi (IscM II, 298), Tropaеum Traiani (CIL III 12473) и др. Таксите са били свързани с разпоредба, касаеща ползването на некропола в гръцките колонии по Pontus Euxinus, както и в основаните по гръцки образец градски центрове. За подобни такси се споменава и в надписи от Тасос – Гърция (IG XII 8. 448). Глобите за violatio sepulchri предполагат действието на lex sepulchri, определян според конкретния случай от титуляра на гроба и регулиращ условията и размера на глобите (multa sepulchralia) при оскверняване (Радулова 2013, 99). Вероятно Malius Secundus и неговата съпруга Antistia Firmona са лица с италиейски или романизиран произход, което се подкрепя и от липсата на гръцки превод.

Двуетичният надпис от Novae се различава от другите по своята форма – епиграма – единственият от провинция Долна Мизия. Предполага се, че “семејството не е романизирано, за което се съди от представителното място на гръцкия текст” (Тачева, Стефанов 1968, 230). Датира се в първата половина на III в., съобразно релефа

над надписа, позоваване на паралели с посочения надпис, епиграфският жанр и римската поезия (Попова 1972, 351). Имената Kizikios и Bassileus сочат гръцки или малоазийски произход на лицата, вероятно принадлежащи към търговско-занятчийските среди (Тачева, Стефанов 1968, 228). Смята се, че лицата с гръцки имена в селищата по Дунава са обикновено роби и може би отчасти peregrini (Геров 1952/53, 345). Независимо че латинският текст не представлява точен превод на гръцкия, налице е стремежът да се намери подходяща форма и изразни средства за интерпретацията му. Фактът, че за това са използвани стихове на Вергилий, влезли в епиграфската поезия, недвусмислено сочи желанието на посветителите да се приобщат към латински говорещото население, да станат част от неговата култура. Гръцкият текст започва с ΘΚ, рядко използвано начало в гръцките епиграми, превод на DM.

Надписът от Г. Оряховица е изписан върху внушителна по размери и украса (3.20 x 0.85 x 0.30 м) варовикова плоча, в чиято лицева повърхност се обособяват три части: поле на релефна украса, оформено в едикула, надписно поле и цокъл. Под фронтоната е изобразена соена funebris – характерна особеност за надгробните паметници от римската епоха по Черноморското крайбрежие (Тончева, 1964). Рамката със сложно профилиран ръб е украсена със стилизирани лозови клонки, често използвани в паметниците от Долна Мизия (Димитров, 1942, 65–72). Гръцкият текст предхожда латинския. Вероятно двуезичието в текста се дължи на различния етнически произход на родителите, които издигат паметника за своята дъщеря. Когноменът на бащата Abascantus и името на дъщерята – Ὀσία са гръцки, а името на майката – Primigenia – латинско. Прилагателното Ὀσία означава „свята, благочестива, богобоязлива“ и се среща само в един надпис от Кюстендил, употребено като епитет за жрица на спасителните богове и на всички августи (Бешевлиев 1952, № 106). Предполага се, че дъщерята е била посветена в религиозен култ, която тя е практикувала, предположение, което се подкрепя и от епитета εὐσεβής, означаващ „благочестив“, използван в императорската титулатура след Комод (180–192). Богато украсеният паметник показва доброто имотно състояние на семейството, което вероятно принадлежи към социалния слой на либертините, представляващи важна част от муниципалния стратум в градовете на север от Балкана (Геров 1952/53, 354).

В надписа от Бутово латинският текст е изписан преди гръцкия, но именуването е по гръцки маниер дори в латинската част – Agathodorus Diorphanis. Имената на посветителя, Ἀγαθόδωρος Διοφάνου са гръцки и сочат малоазийския му произход. Етниконът Νεϊκεύς е известен още от три надписа от територията на Никополис ад Иструм (ILBulg. 667, 668, 669) и в надпис върху олтар, намерен на хълма Царевец във В. Търново (Лунгарова 1995). Независимо че латинският текст предхожда гръцкия, той представлява непълен превод на гръцкия. Липсва превод и на последния ред – ἀνεξοδίαστον – “да не се продава”, която информация е съобразена с административните разпоредби в селищата, разположени на територията на града. Най-важното свидетелство за етническия състав и произход на населението на Никополис ад Иструм и неговата територия при управлението на Северите е известният списък на членовете на Дионисовия тиаз от 227 г., открит между Бутово и Недан (ILBulg. 438), и функциониращ в селище с установени отношения с I Италийски легион. В списъка лицата с административна позиция в града са с римско именуване, докато обикновените членове на тиаза са с гръцко, като съотношението е 14 на 30 (Геров 1950/52, 120). Обикновено гръцките цивилни лица – майстори и занаятчии са живеели в града с изключение на имигрантите от Мала Азия (Полтър 1994, 19). В надписа от Бутово се касае за елинизиран преселник от Никея, който вероятно е работел в керамичните работилници в Павликени и Бутово (ibidem 22).

В разглежданите надгробни надписи от провинция Долна Мизия Malius Secundus, за разлика от останалите посветители, е на длъжност в римската администрация – *beneficiarius consularis*. *Beneficiarii* “са на служба в канцелариите и шабовете в Рим, в отделните провинции и в различните родове войски” (Иванов 1993, 26). Лица със същата длъжност са регистрирани в 20 надписа, от които само един е на гръцки език (Иванов, 1993, 28). При някои от тях е изписан и легионът, от който те били изпратени в съответните офиси, а при други тази информация липсва, но за жителите на провинцията той се е подразбирал в конкретния регион (Иванов 1984, 50). Гръцката част в надписа от Одесос, която не е превод на латинския текст, показва, че Malius Secundus не е пожелал съдържанието му да стане достояние на гръцки говорещото население, а по-скоро е съобразена с известна на по-голямата част от жителите на града разпоредба.

Сред петте надгробни надписа от провинция Долна Мизия четирима от посветителите са цивилни лица с гръцки или малоазийски произход и един е длъжностно лице в римската администрация. Фактът, че те издигат надгробни паметници и на латински език, доказва известна степен на романизация на населението в тези градски центрове и техните територии, независимо от ползвания от администрацията гръцки език. Латинският език е предпочитан в *Novae*, селище, възникнало около лагера на I Италийски легион и на територията на Никополис ад Иструм. За степента на романизация се съди по реда на текстовете, предпочетен от дедикантите. В три от надписите латинският текст е на първо място. Друг признак за романизация е наличието на ΘΚ, който е включен дори в текста на епиграмата, за която жанрова форма в повечето случаи се използва Ἀγαθῆ τύχη. Независимо че посветителите са с неримски произход, те са се съобразили с епиграфската практика в тези селища и са се постарали да предадат гръцкия текст и на латински език. Гръцките епиграми от нашите земи “не представят нещо особено оригинално и самостоятелно”, силно са повлияни от Омировия език и “показват често груба метрика и поетически волности” (Михайлов 1943, 7-9). Все пак в епиграмата-билингва е постигнато ниво на съответствие, като за целта са използвани стихове от латинския епиграфски жанр и от римската поезия от I в.

Посветителните надписи-билингва са своеобразни по отношение на двуезичието, защото в два от тях латинският текст няма превод на гръцки, но единият започва с гръцка епиграфска формула (IGBg. II, 496), а другият завършва с името на майстора, изработил паметника, написано на гръцки език (ILBg. 183). Aurelius Pudens, strator consularis, поставя олтар с посвещение на осем божества, сред които Volkanus и Fata Divina се явяват *harax* в известните досега надписи (IGBg. II 496). Длъжността е регистрирана още в два надписа от провинция Долна Мизия, които се датират в края на II и началото на III в. (Торбатов 1989, 34). Strator consularis е лице, прикрепено към служител с консулски ранг и означава “коняр на провинциалния управител или член на неговата лична гвардия”. Предполага се, че по времето на Северите в тази област е имало императорски домен (Геров 1950/52, 89). Вероятно в него са се отглеждали коне за нуждите на римската войска. В региона на Долна Бешовица, където е открит

паметникът, е имало и други имена (*ibidem* 84; 89). Територията на юг и югозапад от Ескус, в която попадат *vicus Trullensium*, селата Чомаковци, Горник, Долна Бешовица и Глава Панега е била преходна по отношение на влиянието на елинизма и романизма, което се потвърждава от намерените гръцки и латински надписи. Надгробната гръцка формула се среща и върху посветителните надписи на старогръцки език от Никополис ад Иструм. Тя може да се схваща като реверанс към императорите от династията на Северите, но не е изключено да е дело на каменоделците, които в по-голямата си част са малоазийски преселници. Със създаването на градски центрове, преобладаващото тракийско население е подложено на романизация, но едновременно с това гръцкото влияние се поддържа от преселените се от черноморските градове гръцки и малоазийски занаятчии и от намиращите се тук светилища, свързани с елинизирана Тракия (*ibidem* 85). Каменоделците вероятно са се ползвали от уважението на селяните си и активно са участвали в обществения живот. В единия от двата надписа (ILBg. 180), посветени на ЮМ и за благополучието на двама императори и издигнати от *vicani Trullenses*, са изписани имената на каменоделците (имената им и начинът на именуване са гръцки – Firmus Antigoni; Nicostratus Demosteni; Zoilus Gorgi lapidar[i][i]), а в двуезичния каменоделецът е написал Άγαθoκ(λῆς) ἐλοίετ (IGBg. II 503). Названието на селото е тракийско. Имената на кметовете са латински, но родовото име Aelius представлява императорски гентилициум и когноменът Attalus е малоазийски.

Третият посветителен надпис произхожда от с. Благоево, Разградско и е изработен върху вотивен релеф, представящ Юпитер и Юнона в традиционно облекло и атрибути (IGBg. II 749). Върху горната рамка е латинският текст, а върху долната – гръцкият му превод, като е добавено името на селището – κώμη Μασκιοβρία. Оброкът е изпълнен от Augelius Mucianus, жител на това неизвестно от други паметници село. Според някои изследователи, когато Юпитер не е придружен от епитетите Optimus Maximus, се касае за неофициален култ към Юпитер (Тодоров 1928, 42), а според други при липса на двата епитета не е сигурно, че е почетен римския Юпитер, защото тези, които призовават ЮМ, извършват акт на лоялност към римското могъщество (Toutain 1907, 195). От същия регион, в близост

до с. Люблен, войник със същото име прави посвещение на Тракийския конник на гръцки език върху мраморен релеф (IGBg. II 755). Може да се предполага, че се касае за едно и също лице от тракийски произход. Това име е познато и от надгробен надпис, открит в с. Недан, Великогърновско, поставен приживе от Марк Аурелий Муциан, ветеран, бивш *beneficiarius consularis* от I Италийски легион за него, дъщеря му и за брат му (ILBg. 430).

Двуетичните надписи от провинция Долна Мизия, според посветителите, застъпват два вида билингвизъм: на лица/фамилии и на общности, като преобладават индивидуалните посвещения.

Характерът на двуетичните надписи от провинция Долна Мизия ги разделя в две групи: надписи с дублираща се информация и надписи със сменяща се информация. В надписите с дублираща информация, т.нар. тип В1 латинският и гръцкият текст притежават относителна адекватност, представена от информативно съдържание и формално изражение. Те поставят редица въпроси относно реда на изписване, влиянието на първия текст върху втория, евентуалните разлики, специфичните езикови структури, механизма на превеждане и степента на интерференция. Надписите със сменяща се информация – тип В2 съдържат различни текстове, т.е. единият не е превод на другия, а го допълва, включва нова информация (Biville, Decourt, Rougemont 2008, 46–47). Три от анализирания надпис, открити в областта между Искър и Янтра, и един от Разградско и се отнасят към тип В1, останалите четири – към В2. Вторият тип се регистрира в западната и източната част на провинция Долна Мизия и е в зависимост от административното управление в двете области – в западната част – римско, а в източната – гръцко. Двуетичните надписи от първия тип, в които е постигната относителна адекватност в предаване на информацията, произхождат от територията на Никополис ад Иструм и от Нове, където особено въздействие в писмената употреба на двата езика оказва Никополис ад Иструм, който със своето двуетичие се определя като остров в тази област (Геров 1980, 161). Двуетичните надписи от областта между р. Осъм и р. Янтра подкрепят изказаното становище, че тази област ”носи следите на най-силно проявен романизъм с два важни центъра: *Nicopolis ad Istrum* и *Novae*” (Геров 1950/1952, 63).

Билингвизмът в провинция Долна Мизия на базата на откритите до този момент паметници е явление, което съдържа в себе си основните тенденции на процеса на романизация:

- изразен стремеж към приобщаване на различните етнически групи към римската цивилизация;
- силно проявен гръцки елемент, поради принадлежността на Никополис ад Иструм и Марцианополис към провинция Тракия до края на II в. и непрекъснатия имиграционен поток от малоазийските провинции;
- романизация на по-висшето тракийско съсловие и на служителите в римската войска тракийци;
- формално включване на местното тракийско население, обитаващо средното течение на Искър и източната част на провинцията, където влиянието на гръцките светилища и черноморските градове е доминиращо;

Разгледаните двуезични надписи разкриват самия процес на транзичия, защото го съдържат в природата си. Езиковата граница влияе относително на тяхната поява, защото те се локализируют от двете ѝ страни. Все пак трябва да се отбележи, че употребата на гръцкия език на север от посочения паралел, както и принадлежността на Никополис ад Иструм и Марцианополис към територията на провинция Тракия до края на II в. логично обяснява предпочитанията на посветителите. Фактът, че в четири от тях латинският текст е адекватен превод на гръцкия, а в три липсва гръцки превод, дори да изразява степен на романизация, не е достатъчен да се заключи, че процесът на романизация в провинция Долна Мизия прониква в дълбочина в социума поради неговата етническа и социална разнородност. Говоренето и писането на латински език заема привилегировано място във войската и администрацията на провинцията, както и за всички, включени в колонизирането на тази територия. В отделните колонии, муниципии и села принципите на римското управление не са в противоречие с традициите на покорените и според рах Romana толерират проявите им. Тази толерантност обяснява и големия брой местни епитети за официалните римски божества, както и свободата за прояви на етническа принадлежност и самосъзнание. Латинският език в надписите се предпочита от военни, ветерани или римски функционери, но за местното население, което

включва и голям процент преселници от източните провинции, той е език, с който се изразява реверанс към официалната власт, за да се засвидетелства респект и покорност и представлява формален акт за приобщаване към римската цивилизация.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Бешевлиев 1952**: В. Бешевлиев. Епиграфски приноси. София, 1952.
2. **Геров 1949**: Б. Геров. Романизмът между Дунава и Балкана от Август до Хадриан. ч. I. – ГСУ, ИФФ, XLV, София, 1949, с. 3–91.
3. **Геров 1950/52**: Б. Геров. Романизмът между Дунава и Балкана от Хадриан до Константин Велики. ч. 2.1. – ГСУ, ФФ, XLVII, София, 1950/52, с. 17–121.
4. **Геров 1952/53**: Б. Геров. Романизмът между Дунава и Балкана от Хадриан до Константин Велики. ч. 2.2. – ГСУ, ФФ, XLVIII, София, 1952/53, с. 307–415.
5. **Геров 1980**: Б. Геров. Земевладението в римска Тракия и Мизия (I–III в.). – ГСУ, Факултет по класически и нови филологии, том LXXII, кн. 2, София, 1980, с. 20–161.
6. **Димитров 1942**: Д. Димитров. Надгробните плочи от римско време от Северна България. София, 1942.
7. **Иванов 1983**: Р. Иванов. Principales в римската войска на Горна и Долна Мизия (в дн. Северна България) през Принципата. – Археология, 1-2, 1983, с. 50–62.
8. **Иванов 1984**: Р. Иванов. Principales в канцелариите и щабовете на Горна и Долна Мизия (в дн. Северна България) през Принципата. – Археология, 1984, 2–3, с. 45–49.
9. **Иванов 1993**: Р. Иванов. Два надписа на beneficiarii consularis от Абритус. – Археология, 1993, 3, с. 26–30.
10. **Лунгарова 1995**: П. Лунгарова. Жертвеник в чест на Зевс от хълма Царевец. – Епохи, кн. 1, 1995 г., с. 55–59.
11. **Михайлов 1943**: Римските епиграми от българските земи. – ГСУ, ИФФ, том XXXIX, 1942/43.
12. **Полтър 1994**: А. Полтър. Nicopolis ad Istrum – анатомия на гръко-римския град. – Известия на Историческия музей Велико Търново, 9, 1994.
13. **Попова 1972**: З. Попова. За епиграмата-билингва от Нове (Долна Мизия). – ИБИД, кн. XXVIII, София, 1972, с. 345–351.
14. **Радулова 2013**: Л. Радулова. Violatio sepulchri в надписи от Долна Мизия. In: Societas classica VI, В. Търново, 2013, с. 95–105.

15. **Тачева, Стефанов 1968**: М. Тачева, Ст. Стефанов. Към историята на град Нове (Долна Мизия) през II в. от н. е. – ИБИД, кн. XXVI, София, 1968, с. 221–230.

16. **Тодоров 1928**: Я. Тодоров, Паганизъмът в Долна Мизия през първите три века след Христа, София, 1928.

17. **Тончева 1964**: Г. Тончева. Хронологическо развитие на плочите с “погребално угощение” от Одесос. – Археология, 4, 1964, с. 37–46.

18. **Торбатов 1989**: С. Торбатов. Латински посветителен надпис от Долна Мизия. – Археология, 1, 1989, с. 34–37.

19. **Gerov 1989**: В. Gerov. Inscriptiones Latinae in Bulgaria repertae. Serdicae, MCMLXXXIX.

20. **Gerov 1980**: Die lateinisch-griechische Sprachgrenze auf der Balkanhalbinsel. In: Die Sprachen im Römischen Reich der Kaiserzeit, Kolloquium vom 8 bis 10 April 1974, Köln-Bonn, 1980.

21. **Loungarova 1999**: P. Loungarova. Nicopolis ad Istrum (Lower Moesia) Bilingual burial inscriptions. – In: Atti di XI Congresso Internazionale di epigrafia greca e latina, Roma, 1999, с. 769–776.

22. **Mihailov 1958**: G. Mihailov. Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae. vol. II, Serdicae, 1958.

23. **Toutain 1907**: J. Toutain. Les cultes païens dans l'Empire romain. Paris, с. 190.

АНАЛИЗИРАНИ НАДПИСИ

Odessos (IGBg. I, 218)

D(is) M(anibus)
et memoriae Antistiae Firmi-
ne coiugi rarissime, quae vixit
mecum ann(os) XXIII. Malius
Secundus
5 b(ene)f(iciarius) co(n)s(ularis) maritus
f(e)cit me poni.

εἴ τις ἐν τούτῳ τῷ ἡρώῳ, ὅπου κεῖτε
ἢ προγεγραμμένη, θελήσι ἄλλον
ἕτερον θεῖναι, δώσι τῷ ταμίῳ
(δηνάρια) ,βφ'
καὶ τῇ Ὀδησσειτῶν πόλι
(δηνάρια) ,βφ'.

Marcianopolis (IGBg. I, 819)

D(is) M(anibus)
C. Valerius) Alexander vi-
vius sibi fecit sepulcrum
et hic situs est.
5 Γ(αίος) Οὐαλέριος
Ἀλέξανδρος ζῶν
τὸ μνημεῖον ἑαυτῷ
κατεσκεύασεν.

с. Благоево (IGBg. II, 749)

Iovi et Iunoni

Aurel(ius) Mucianus votu feci.

Διὶ καὶ Ἴηρᾷ Ἀυρήλι(ος) Μουκιανὸς
εὐχὴν κόμης Μα-
σκιοβρί[ας]

Novae (ILBg. 325)

Θ (εοῖς) Κ

(αταχθονίοις)

Οὔνομα μοι

Βασιλεὺς,

κεῖμαι δ' ἅμα

5 μητρὶ θανού-

ση, μοίρῃ ὑπ' ἄρ-

γαλέῃ προδαμείς

νούσῳ τε βαρείῃ.

Κυζικίος δέ με θά-

10 ψεν ἀγακλείτη τε

Σεκούνδα πρῶ-

τον ὑπὲρ γενύων

ἄνθεα ὀρεψάμενον.

D(is) M(anibus)

15 Monte sub hoc tegito(r)

Basileus ecce sepul-

tus pra(e)cipiti leto iuven-

is fatorum lege peracta.

Quem genuit mater mecum

20 iacet ipsa sepulta, Kyzici-

o mihi factus honos

simul atque Secunda.

Бутово (IGBg. II, 600)

Agathodorus Dio-

phanis vivos sibi [f(aciendum)] curavit.

Ἀγαθόδωρος Διοφάνου

Νεικεὺς ζῶν καὶ φρο-

5 νῶν ἑαυτῷ ἐποίησεν

ἀνεξοδίαστον.

Горна Оряховица

(Владкова, Лунгарова 1993)

Θ (εοῖς) Κ (αταχθονίοις)

Ἰοσία Φ. Ἀβασκ(ά)ν-

του θυγατρὶ ζήσα-

σα ἔτη κε Φ. Ἀβασ-

5 κάντος καὶ Πριμι-

γένια γονεῖς θυγατ-

ρὶ εὐσεβεῖ ἀνέθηκ(α)ν.

D(is) M(anibus)

Hosia F. Abas-

10 canti f(ilia) v(ixit) a(nnos) XXV
 F. Abascantus
 et Primigenia
 parentes filiae
 bene merenti
 15 f(aciendum) c(uraverunt).

Vicus Trullensium (IGBg. II, 503) Долна Бешовица (IGBg. II, 496)

I(ovi) o(ptimo) m(aximo)
 pro s(alute) Imp(eratoris) vic(ani)
 Trullens(es) per
 magi(stros) P(ublium) Ael(ium) At
 5 talum et T(itum) Ael(ium) Secun-
 dum. Ἀγαθοκ(λη̃ς) ἐπο[ί]
 ει.

Ἀγαθ[ῆι] τύχ[ῆι]
 I(ovi) o(ptimo) m(aximo)
 rector(i)
 Miner(vae), Victo(riae),
 5 Volk(ano), Mercur(io),
 Fatis divinis
 Aur(elius) Pudens
 Strat(or) co(n)s(ularis)
 v(otum) l(ibens) p(osuit).